

بسترهای نظری جامع‌ترین اجتماعی

مقدمه

اعلامیه حقوق بشر و مقابله نامه‌های سازمان بین‌المللی کار (ILO)، تأمین اجتماعی را در زمره حقوق اساسی انسان‌ها می‌شناسد و از نظر انجمن بین‌المللی تأمین اجتماعی (ISSA) تحقق عدالت اجتماعی بدون تأمین اجتماعی میسر نیست. از آنجا که تأمین اجتماعی چه در قلمرو ابعاد بیمه‌ای یا حمایتی در حوزه باز توزیعی بخش عمومی قرار دارد لذا گام بسیار مهمی در تحقق عدالت اجتماعی و امنیت پایدار اجتماعی نیز قلمداد می‌شود.

به عبارت دیگر، تأمین اجتماعی به عنوان ابزار استقرار امنیت ثبات و عدالت اجتماعی از دوران انقلاب صنعتی در اواخر قرن هجدهم میلادی تاکنون در بسیاری از کشورهای جهان نماد و جایگاهی ویژه و پوششی گسترده داشته و در قرن بیست و یکم نیز گماکان مهمترین ابزار سیاست‌گذاری و توسعه در کشورهای پیشرفته صنعتی و همچنین کشورهای در حال توسعه محسوب می‌شود.

فراتر از آن، تأمین اجتماعی مقوله‌ای در حقوق انسانی و حاکمیت ملی در همه کشورهای جهان تلقی گردیده و توسعه پایدار اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و مدنی هر کشور با کمیت و کیفیت تأمین اجتماعی رابطه‌ای مستقیم دارد.

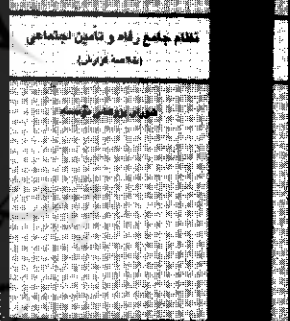
از این جهت تناوم حیات ملای و معنوی هر جامعه مستلزم نگرش اجتماعی و مسئولانه به ضرورت برقراری نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی به صورت فراگیر است. زیرا نظام مزبور مهم‌ترین اهرم برقراری عدالت اجتماعی در جوامع امروزین بشری تلقی گردیده و بستر و پیش‌شرط لازم برای شکل‌دادن فرایندهای رشد و توسعه اقتصادی است.

البته امروزه علاوه بر پیامدهای گسترده و مثبتی که تأمین اجتماعی در اغلب کشورهای ایجاد کرده است، مسائل و مشکلاتی را هم به تبع ساخت و سازها و کارکردهای خود موجب گردیده و به همین دلیل «مهندسی جدید» ساختار نظام تأمین اجتماعی سرلوحه کار دولت‌ها و محافل علمی بین‌المللی است.

به علاوه تأمین اجتماعی یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین پیش‌نیازهای انجام هر برنامه توسعه‌ای در جوامع مختلف تلقی شده و بدین جهت همواره در سرلوحه کار دولت‌ها قرار داشته است. از آنجا که تأمین اجتماعی یک کالای عمومی (Public goods) محسوب می‌شود و افراد جامعه خود به طور مستقیم نمی‌توانند تولیدکننده آن باشند، لذا این دولت‌ها هستند که سامان دهنده و شکل دهنده آن با مشارکت مردم‌اند. بدین لحاظ باید در نظر داشت که توسعه در همه ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بدون منظور داشتن این کالای عمومی نمی‌تواند معنا و مفهوم واقعی داشته باشد.

در جمهوری اسلامی ایران، به جهت نقش تعیین‌کننده‌ای که تأمین اجتماعی به عنوان یک بستر اساسی برای شکل‌گیری حرکت‌های توسعه‌ای از یک سو و به عنوان هدف توسعه از سوی دیگر داراست، خوشبختانه قانون‌گذار به این اصل مهم توجه ویژه کرده و در اصل ۲۹ قانون اساسی گسترش تأمین اجتماعی به آحاد جامعه به عنوان یک حقوق عمومی به دولت تکلیف شده است.

تأمین اجتماعی در ایران که به شکل نوین آن از یک پیشینه پنجاه ساله برخوردار است، از ساختی منحصر به فرد و مختص به خود برخوردار است و همچون بسیاری از ساخت‌های دیگر موجود در کشور، ایده عملی و ضرورت آن از کشورهای توسعه‌یافته

نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی	
(فصلنامه تخصصی)	
مجله تخصصی رفاه و تأمین اجتماعی	شماره ۱۵۲، ۱۳۹۴

مجله تخصصی رفاه و تأمین اجتماعی
شماره ۱۵۲، ۱۳۹۴
صفحه ۱۵۲، ۱۳۹۴

احتمال بروز تغییرات اساسی در این کشور

باز هم چشم جمعیت اسلامی را بر روی تغییرات اساسی در این کشور معطوف می‌کند

هر چند حرکت نظامی در این کشور به نفع دولت است، اما حمایت از دولت باید بدین جهت باشد که تغییرات اساسی در این کشور صورت گیرد

اروپایی به عاریت گرفته شده است، گو اینکه ساختار آن در بستر مناسبی کاشت نشده و از آن مراقبت‌های لازم به عمل نیامده است.

از این رو، نظام تأمین اجتماعی در ایران به رغم خدمات گسترده‌ای که تا کنون در ابعاد مختلف بیمه‌ای و حمایتی ارائه داده است، با توجه به تخصیص منابع مالی و انسانی قابل توجه و فرصت‌های ارزشمندی که در پیش روی خود داشته و به آن توجهی نداشته است، دارای معضلات و مشکلات ساختاری و بنیادی بی‌شمار و کارکردهای ناقص و بعضاً ناکارآمدی شده است. به عبارت دیگر، کارکردهای پراکنده تأمین اجتماعی در ایران در قالب راهبردهای بیمه‌ای و حمایتی هر چند در جای خود بسیار ارزنده و تعیین کننده بوده است، لیکن به لحاظ سامان ناکارآمد در ساختار سازمان‌ها و نهادهای تأمین اجتماعی کشور، نتوانسته است از یک کارآمدی لازم برخوردار باشد. شایان ذکر است، با وجود صرف منابع بسیار هنگفت در حوزه تأمین اجتماعی کشور، به لحاظ عدم هماهنگی و انسجام میان ساختار موسسات و سازمان‌های متولی نظام تأمین اجتماعی و همچنین ناکارآمدی در کارکرد این ساختارها، توجه جدی، اساسی و همه جانبه به تأمین اجتماعی بیش از گذشته آشکارتر می‌شود.

با عنایت به این موضوع، طراحی «نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی» که بتواند مجموعه پراکنده و ناهماهنگی را که هم اکنون در قلمرو تأمین اجتماعی کشور مشغول ارائه خدمت است، سامان داده و آن را از یک ساختار و کارکرد توسعه‌یابی برخوردار سازد به عنوان یک ضرورت ملی و همه جانبه مطرح بوده است.

لذا مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی به موازات سایر دستگاه‌ها، از جمله سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، سازمان بهزیستی کشور، کمیته امداد امام (ره) و سازمان بازنشستگی کشوری، از اواسط سال ۱۳۷۸ اقدام به اجرای یک سلسله پژوهش‌های کاربردی با مشارکت اصلی اعضای شورای پژوهشی مؤسسه و همچنین سایر پژوهشگران و کارشناسان حوزه تأمین اجتماعی کشور کرد که نتایج پژوهش‌های مزبور به صورت یک گزارش جامع در بیش از ۱۲ مجلد به مدیریت عالی سازمان تأمین اجتماعی ارائه و به علاوه چارچوب و کلیات پیشنهادی کاربردی طرح به صورت کتاب (خلاصه گزارش) نیز انتشار یافته است.

معرفی فصول هفت گانه کتاب

در فصل اول خلاصه گزارش کتاب نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی ابتدا به اهمیت تأمین اجتماعی و ارتباط و پیوستگی مستقیم آن با رشد اقتصادی، عدالت اجتماعی، کرامت انسانی و سرفرازی ملی پرداخته شده و پیدایش مفهوم تأمین اجتماعی به صورت عام در دوره پیش از اسلام و شکل‌گیری آن در معنای امضی در دوران انقلاب صنعتی و تحولات متعاقب آن از اواسط قرن ۱۸ میلادی به بعد، به ویژه با تصویب نخستین قانون بازنشستگی منون در پروس (آلمان) در زمان صدراعظمی بیسمارک در سال ۱۸۸۹ میلادی و در بریتانیا در سال ۱۹۰۸ میلادی و سرانجام تحولات تأمین اجتماعی بعد از جنگ جهانی دوم و تصویب مقاله نامه شماره ۱۰۷ سازمان بین‌المللی کار (ILO)، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

بر این اساس نتیجه‌گیری شده است که پیدایش تأمین اجتماعی به طور اخص متأثر از تحولات صنعتی و اجتماعی طی یک قرن اخیر بوده که آن را به عنوان یکی از ابزارهای اصلی توسعه و پیشرفت اقتصادی اجتماعی مطرح کرده و بنابراین، دامنه آن از اقدامات و نیات خیرخواهانه فردی فراتر بوده است و از سوی دیگر، آن را به

عنوان «حق» افراد کشور مطرح کرده و بنابراین تکلیفی الزامی برای دولت‌ها ایجاد کرده است.

در بخش مبانی و فرض‌های مختلف در نگرش به نظام رفاه و تأمین اجتماعی (فصل دوم کتاب)، از آنجا که نظام تأمین اجتماعی دربردارنده مجموعه‌ای از اصول، نهادها، ساختارها و ساز و کارهای شناخته شده و روابط میان این عوامل و عناصر است، لذا ابتدا این موضوع تبیین شده است که ویژگی‌های نظام تأمین اجتماعی، به طور عمده متأثر از مبانی نظری و ماهیت برنامه‌های مربوط به آن است.

در این فصل، ابتدا به تحول نهاد دولت (قدرت سیاسی) در برخورد با مقوله تأمین اجتماعی و سپس به مبانی تأمین اجتماعی از منظر تعالیم اسلامی، که به خصوص در شرایط حاکمیت جمهوری اسلامی می‌تواند بسیار راهنما و راهگشا باشد اشاره شده و سرانجام مبانی و روش‌ها و راهبردهای نظام جامع تأمین اجتماعی در جهان امروز تشریح می‌شود.

بدین ترتیب مهم‌ترین روش‌ها و ترتیب‌هایی که تا کنون بر اساس تجارب حاصل در زمینه تأمین اجتماعی به وجود آمده و در اغلب کشورهای پیشرفته صنعتی و همچنین کشورهای در حال توسعه جهان مورد استفاده قرار می‌گیرند، به سه گروه اصلی، یعنی «راهبردهای بیمه‌ای»، «راهبردهای حمایتی» و «راهبردهای امدادی» دسته بندی می‌شوند.

در گروه راهبردهای بیمه‌ای، مبانی و فروض مربوط به «بیمه‌های اجتماعی» Social insurance، «صندوق‌های احتیاط» Provident funds و «طرح مسئولیت کارفرما» Liability of employers تشریح و دامنه عمل هر یک مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

در گروه راهبردهای حمایتی، زیر مجموعه‌های اصلی آن، شامل «مساعدت اجتماعی» Social assistance و «خدمات اجتماعی» Social services معرفی و تفاوت هر یک از خدمات حمایتی مذکور نیز تبیین شده است.

در گروه راهبردهای امدادی که عمدتاً متشکل از «حوادث و بلایای طبیعی» و همچنین «حوادث و بلایای غیر طبیعی» است، دامنه و ویژگی‌های اصلی خدمات امدادی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

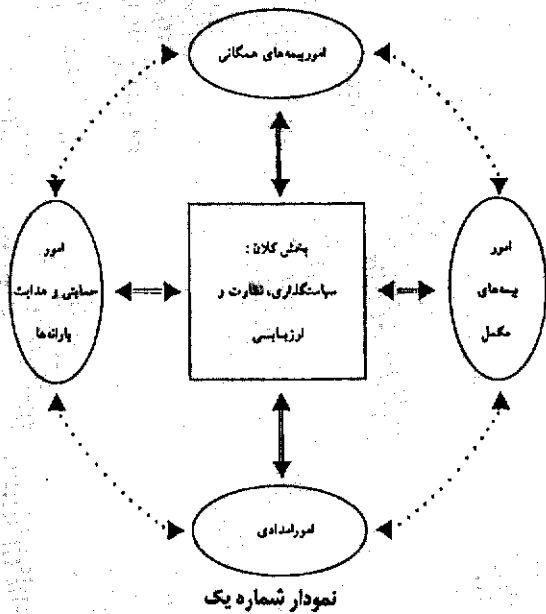
شایان ذکر است که اصولاً راهبردهای امدادی بر اساس تجارب جهانی از زیر مجموعه‌های نظام جامع تأمین اجتماعی محسوب نشده، لیکن به دلیل شرایط خاص ایران و اهمیت توجه به خدمات گسترده امدادی در سطح کل کشور، راهبرد مذکور در طرح نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی لحاظ شده و ابعاد کمی و کیفی آن مورد بحث و بررسی علمی و کارشناسی نیز قرار گرفته است.

در فصل سوم کتاب، تصویر وضع موجود نظام تأمین اجتماعی در ایران مورد بررسی قرار گرفته و طی آن سوابق تاریخی، اهداف و وظایف و ساختار سازمانی سازمانها و موسسات عمومی نظیر سازمان تأمین اجتماعی، صندوق بازنشستگی کشوری، صندوق‌های بیمه و بازنشستگی نیروهای مسلح (نظامی، انتظامی، و سپاه) و سازمان خدمات درمانی تشریح شد و سپس عملکرد آنان از جنبه روندمنابع و مصارفه آمار بیمه شدگان تحت پوشش، نرخ حق بیمه و سایر شاخص‌های عملکردی سازمان‌های مذکور مورد تجزیه و تحلیل نیز قرار گرفته است.

به علاوه در همین بخش صندوق‌های بیمه و بازنشستگی اختصاصی (مستقل)

بخشهای اصلی نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی کشور

۳. به نظر می‌رسد در آینده دولت از یک سو مواجه با فشارهای وسیع اجتماعی ناشی از گسترش طبقه متوسط برای «کامل و کافی» کردن پوشش تامین اجتماعی خواهد بود، و از دیگر سو، تامین منابع مالی لازم برای پاسخ به این خواسته از بودجه عمومی و از تولید ملی نسبتاً محدود کشور در شرایط افزایش جمعیت و افزایش شهرنشینی، بسیار مشکل است.

۴. در تداوم وضعیت فعلی، حتی در شرایط رشد محتمل حدود پنج درصد در سال، باز هم حجم جمعیت آسیب‌پذیر کشور در سال ۱۴۰۰ بسیار قابل توجه برآورد می‌شود. در نتیجه‌گیری این فصل با توجه به نکات اشاره شده فوق، گروه تحقیق عنایت به چشم انداز تامین اجتماعی کشور را به شرح زیر مورد توجه قرار داده است:

○ هر چند حرکت نظام تامین اجتماعی باید در جهت تحقق اصل فراگیری، کفایت و جامعیت باشد، باید پذیرفت که دستیابی به اهداف مزبور حداقل در آینده نزدیک مقدور نیست. بدین ترتیب باید کوشید تا با ترسیم چشم اندازی جامع از نظام تامین اجتماعی که هدف آینده بلند مدت کشور خواهد بود به «انتخاب» برای کوتاه مدت پرداخت. این انتخاب‌ها باید در دو حوزه اصلی مورد توجه قرار گیرد. انتخاب نوع خدماتی که باید در زمانی کوتاه و با دامنه‌های وسیع ارائه شود و همچنین انتخاب گروه‌هایی از جمعیت که باید در زمان کوتاه تحت پوشش باشند.

○ نکته دیگر اینکه مطالعات چشم‌انداز مورد بحث نشان می‌دهد که نظام‌های تبعی تامین اجتماعی (مانند نظام‌های متکی بر خانواده نظام‌های بیمه اجباری بین نسلی و...) باید در طراحی اولیه نظام جامع تامین اجتماعی کشور از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده و مورد تاکید خاص قرار گیرند. در این ارتباط بندهی است که اهمیت مشارکت مردم در تحقق نظام جامع تامین اجتماعی بیش از پیش نمایان می‌شود. بدین ترتیب نکات عمده‌ای را که در تنظیم پیش‌نویس لایحه نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی مورد توجه گروه تحقیق مؤسسه قرار گرفته است می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

۱. فراهم آوردن چارچوب کلان حقوقی. سازمانی لازم برای تبدیل بخش‌ها و اجزا متعدد و منفصل فعالیت‌های موجود کشور به یک نظام به هم پیوسته و جامع رفاه و تامین اجتماعی. در این راستا، این نکته مورد توجه ویژه قرار گرفته که جهت جلوگیری از ابطال منابع مادی و انسانی، باید کوشید تا تغییرات در وضعیت فعلی سازمان‌ها و نهادهای فعال در حداقل ممکن باشد.
۲. ایجاد حداقل نهادها و سازمان‌های جدید یا جایگزین که در شرایط فعلی بتوانند پیوستگی‌های لازم را در امور ذی ربط فراهم آورد.
۳. در تشخیص و توصیه برای ایجاد بخش‌های جدید سازمانی سه هدف زیر مورد

وابسته به وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و نهادهای دولتی و بخش عمومی کشور (جمعاً ۱۵ صندوق) معرفی و تاریخچه تأسیس و نرخ حق بیمه هر یک از صندوق‌های مذکور نیز ذکر شده است.

در ادامه فصل سوم کتاب، اهداف و وظایف نوع حمایت‌ها و جمعیت تحت پوشش و همچنین بودجه و اعتبارات تخصیصی سازمان‌ها و موسسات حمایتی کشور، نظیر سازمان بهزیستی کشور، کمیته امداد امام خمینی (ره)، بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی، بنیاد شهید انقلاب اسلامی و بنیاد پانزده خرداد تشریح و روند حمایت‌های مذکور و همچنین عملکرد کمی و کیفی هر یک از نهادهای مذکور به صورت اجمالی ارزیابی شده است. همچنین در این فصل، وظایف، خدمات و منابع مالی جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران معرفی و با توجه به طیف گسترده یارانه‌ها در بودجه عمومی کشور در زمینه‌های بازنشستگی، بیمه‌های اجتماعی، امور درمانی، امور آسیب دیدگان از حوادث غیر مترقبه، جنگ تحمیلی، پرداخت‌های مربوط به مابه التفاوت پهای خرید و فروش کالاهای اساسی، حمایت از خانواده‌های خاص، تفاوت سود و کارمزد و دیگر امور متفرقه، به ارائه آمار و ارقام کلان میزان اعتبارات موضوع نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی در بودجه عمومی دولت و سهم اعتبارات مربوط به فعالیت‌های دولت در حوزه نظام تامین اجتماعی نسبت به کل بودجه جاری بر اساس پرداخت‌های صورت گرفته، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

سرانجام، در پایان فصل سوم وظایف نقش و عملکرد سایر موسسات عام المنفعه کشور نظیر آستان قدس رضوی، سازمان اوقاف و بقاع متبرکه، صندوق‌های قرض الحسنه، بیمارستان‌ها و درمانگاه‌های خیریه و مؤسسات خیریه مستقل به صورت موجز مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

فصل چهارم کتاب به بررسی تامین اجتماعی در سازمان‌های بین‌المللی و چند کشور منتخب اختصاص داده شده است. در این فصل ابتدا نقش و اهمیت سازمان‌های بین‌المللی نظیر انجمن بین‌المللی تامین اجتماعی (ISSA) و سازمان بین‌المللی کار (ILO)، به عنوان متولیان اصلی تامین اجتماعی مورد نقد و بررسی قرار گرفته و به علاوه ابزارهای مالی سازمان‌های بین‌المللی نظیر صندوق بین‌المللی پول (IMF) و بانک جهانی (WB) در ارتباط با ساماندهی نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی در کشورهای جهان ارزیابی گردیده‌اند.

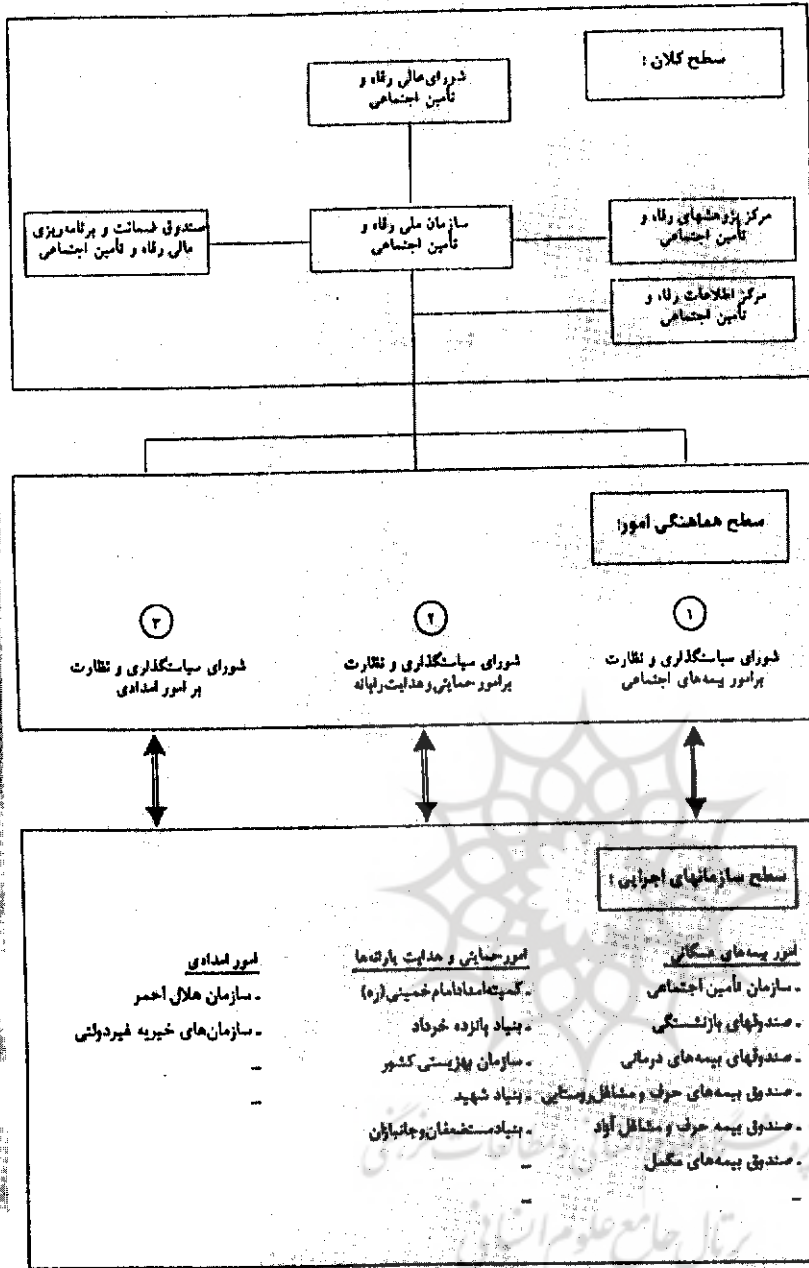
از آنجا که شکل‌گیری نظام تامین اجتماعی در ایران متأثر از تجارب جهانی و الگوهای رایج در سایر کشورهاست، لذا سعی شده است در این فصل از تحقیق مفاهیم و حوزه عمل تامین اجتماعی، روش‌های تامین اجتماعی، اهمیت هزینه‌های تامین اجتماعی در کل تولید ناخالص ملی و همچنین دیدگاه‌هایی در باب تامین اجتماعی در یازده کشور صنعتی و در حال توسعه شامل اتریش، آلمان، هلند، انگلستان، فرانسه، ایالات متحده آمریکا، استرالیا، شیلی، کره جنوبی، ترکیه و مالزی به صورت تطبیقی مقایسه و انطباق تجارب مذکور با شرایط خاص کشور مورد ارزیابی قرار گیرد.

در فصل پنجم کتاب، تامین اجتماعی و چشم‌انداز اجتماعی و اقتصادی آن در ایران شامل چشم انداز جمعیتی و چشم‌انداز اقتصادی تا سال ۱۴۰۰ مورد نقد و بررسی همه جانبه قرار گرفته و با توجه به روندهای آماری مذکور نیازهای تامین اجتماعی در چشم‌انداز بلند مدت اقتصادی شامل میزان منابع مالی لازم برای ارائه پوشش تامین اجتماعی در سال ۱۴۰۰، میزان آسیب‌پذیری برآورد شده در سال ۱۴۰۰، الگوی توزیع درآمد در مناطق شهری و روستایی در سال ۱۴۰۰ و همچنین برآورد متوسط درآمد ماهانه خانوار در گروه‌های جمعیتی طبقه‌بندی شده در مناطق شهری و روستایی در سال ۱۴۰۰، مورد تجزیه و تحلیل آماری نیز قرار گرفته است.

فصل ششم کتاب، به انتخاب دیدگاه مبنایی و فروض مناسب برای ایران اختصاص یافته است و در این فصل با توجه به تجزیه و تحلیل‌های انجام شده در فصول قبلی، نتایج کلی شامل موارد زیر مطرح شده است:

۱. چشم انداز رشد اقتصادی بلند مدت جامعه در حد نرخ‌های رشد سالانه حدود چهار تا پنج درصد برای کشور محتمل است.
۲. الگوی فعلی توزیع درآمد کشور الگویی بسیار نامتعادل است و احتمال بروز تغییرات اساسی در این الگو، در آینده‌های کوتاه و میان مدت، بسیار نامحتمل است.

نمودار سطوح مختلف نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی

جدول شماره یک

عنایت بوده‌اند:

- ۱.۳. ایجاد انسجام کلان - راهبردی در سطوح تصمیم سازی، اجراء نظارت، و ارزیابی
  - ۲.۳. ایجاد انسجام کلان - راهبردی در سطح نظام اطلاعاتی و پژوهشی
  - ۳.۳. پر کردن خلأهای بارز و مشخص در نظام فعلی
- با توجه به نکات فوق و مطالعات انجام شده آن چه مورد توجه قرار گرفته، نظامی است جامع در حوزه‌های زیر:

۱. بخش کلان: سیاستگذاری، نظارت، ارزیابی
  ۲. بخش امور بیمه‌های اجتماعی: تکمیل زمینه گسترش کامل خدمات بیمه‌های همگانی با تکیه بر حرف و مشاغل گوناگون جامعه
  ۳. بخش امور حمایتی و هدایت یارانه‌ها: فراهم کردن زمینه ارائه پوشش کامل به خانوارهای آسیب پذیری که به هر دلیل مشمول یکی از لایه‌های نظام تامین اجتماعی نشده‌اند.
  ۴. بخش امور امدادی: تکمیل زمینه گسترش خدمات امدادی فوری به آسیب دیدگان از حوادث طبیعی و بلایای قهری
  ۵. بخش امور بیمه‌های مکمل: فراهم کردن زمینه گسترش خدمات بیمه‌های توسط بخش غیردولتی در زمینه تعمیم پوشش‌های مربوط به منابع و مصارف زیستی خانوارها.
- متاثر از ملاحظات فوق الذکر فعالیت‌ها و موارد مورد بحث در ارتباط با بخش‌های اصلی نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی کشور در نمودار زیر قابل ارائه است. (نمودار شماره یک)
- تاکید می‌شود که بخش کلان و راهبردی نباید به صورتی سازماندهی شود که از نظر تشکیلاتی بر نهادهای موجود حاکم شود و به عنوان مثال در انتخاب روسا یا هیئت‌های امنای این نهادها دخالت کند. تمامی امور تشکیلاتی - اجرایی ذی ربط به صورت مستقل و همچنان بر اساس اساس نامه‌ها یا قوانین تاسیس این نهادها ادامه خواهد یافت. اختیارات و مسئولیت‌های بخش کلان صرفاً به صورت ارتباطات غیر سازمانی از طریق تهیه و تدوین پیشنهاد برنامه کلان، تهیه پیش نویس مقررات و دستورالعمل‌ها، مطالعه و تدوین شیوه‌های ارزیابی و نظارت، و مقولاتی از این قبیل است.
- بر این اساس، نمودار سطوح سازمانی مورد بحث (که به صورت نقطه چین مطرح می‌شود تا ابهام تشکیلاتی ایجاد نکند) به شرح زیر پیشنهاد شده است: (جدول شماره یک)
- بدیهی است راهبردهای اساسی و مبانی اصلی برای طراحی ساختار ملی نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی متضمن جهت‌گیری‌های مدیریتی زیر است:
۱. تشکیل شورای عالی رفاه و تامین اجتماعی و تاسیس سازمان ملی رفاه و تامین اجتماعی برای تدوین اصول، تعیین هدفها، سیاستگذاری، و ساماندهی سازمانهای ارائه کننده خدمات تامین اجتماعی.
  ۲. تاسیس صندوق تضمین و برنامه ریزی‌های مالی صندوق‌های بازنستگی برای پیشگیری از تضییع حقوق بیمه شدگان در موارد بروز بحران‌های مالی یا ورشکستگیهای احتمالی صندوق‌ها.

۳. طراحی سیاستهای مربوط به اداره وجوه سرمایه گذاری‌ها و ذخایر مؤسسه‌های بیمه‌ای و حمایتی بخش عمومی به منظور بهره‌گیری مناسب و مطمئن از منابع.
  ۴. تاسیس مرکز پژوهشهای رفاه تامین اجتماعی برای بررسی عمقی تجربه کشورهای با سابقه در امر تامین اجتماعی، ارزیابی وضع سازمانهای درگیر در امر تامین اجتماعی در ایران، طرح و ارائه شیوه‌های مناسب و در صورت لزوم، پیشنهاد تغییر در هدفها، تشکیلات، و فعالیتهای سازمانهای مذکور.
- در خاتمه فصل هفتم کتاب، متن مقدماتی پیش نویس ماده واحده و همچنین نمودار ساختار مدیریتی نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی نیز پیشنهاد شده است. شایان ذکر است که طی چند سال اخیر بخش‌های عمده‌ای از متن پیش نویس ماده واحده مذکور در لایحه نهایی دولت و مجلس شورای اسلامی لحاظ شده و امید می‌رود لایحه مذکور در آینده نزدیک به تصویب نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی رسیده و قانون مصوب بتواند به تدریج بخشی از توقعات و انتظارات جامعه کشور را تحقق بخشد.